

МАКУЛДАНЫЛДЫ

ОшМУнун Окуу-усулдук бирикмесинин
Координациялык кенешинин төрагасы,
доцент Р.Н. Арапбаев
2025-жылдын " _____ " _____

БЕКИТЕМИН

Ош мамлекеттик университетинин ректору,
профессор К.Т. Кужобеков
2025-жылдын " _____ " _____

ОШ МАМЛЕКЕТТИК УНИВЕРСИТЕТИ

**ОРТО КЕСИПТИК БИЛИМ БЕРУУНУН
БИЛИМ БЕРУУ СТАНДАРТЫ**

АДИСТИК: (060107) Профилактикалык стоматология

Квалификациясы: Стоматологиялык гигиенист

Ош-2025-жыл.

Ош мамлекеттик университетинин окуу-методикалык бирикмесинин медициналык билим берүү багыттары боюнча тармактык комитетинин жыйынында, 2025-жылдын 14 05, № 7 протоколу менен 060107 Профилактикалык стоматология адистиги боюнча орто кесиптик билим берүүнүн билим берүү стандарты каралды.

Ош мамлекеттик университетинин окуу-усулдук бирикмесинин Координациялык кеңеши тарабынан 060107 Профилактикалык стоматология адистиги боюнча орто кесиптик билим берүүнүн билим берүү стандарты жактырылды.

Ош мамлекеттик университетинин Окумуштуулар кеңешинде бекитүүгө сунушталган 2025-жылдын 13 06, № 9 протоколу.

Ош мамлекеттик университетинин ректорунун № 3426 буйругу менен бекитилген.

Билим берүү стандартына чет элдик төмөнкү эксперттерден бүтүмдөр алынган.

1. Эргашева Гүлбахор Жунашевна-Узбекистан Республикасы, Абу Али ибн Сина атындагы медициналык техникумунун директору.

2. Сайимов Махмуд Талинович-Узбекистан республикасы, Алмалык медициналык техникумунун директору.

3. Махмудова Гүлжамал Имамкулова-Академик А. Кубатбеков атындагы Элдер достугу университетинин эл аралык мамилелер жана академиялык мобилдүүлүк кафедрасынын башчысы, п.и.д., профессор.

МАЗМУУНУ	Бети
1-БӨЛҮМ. Жалпы жоболор	4
2-БӨЛҮМ. Кыскартуулар	5
3-БӨЛҮМ. Терминдер	6
4-БӨЛҮМ. Колдонуу чөйрөсү	7
5-БӨЛҮМ. Билим берүү программасын өздөштүрүүнүн ченемдик мөөнөтү жана эмгек сыйымдуулугу	8
6-БӨЛҮМ. Негизги билим берүү программасын иштеп чыгууга жана ишке ашырууга талаптар	9
7-БӨЛҮМ. 060107 Профилактикалык стоматология адистигинин билим берүү программасынын бүтүрүүчүлөрүнүн кесиптик ишмердүүлүгүнүн мүнөздөмөсү	10
8-БӨЛҮМ. 060107 Профилактикалык стоматология адистигинин билим берүү программасын өздөштүрүүнүн жыйынтыктарына талаптар	12
9-БӨЛҮМ. 060107 Профилактикалык стоматология адистигинин билим берүү програмасын ишке ашыруунун шарттарына талаптар	14
10-БӨЛҮМ. Билим берүү программасынын базалык окуу планынын үлгүсү	20
1-тиркеме. Орто кесиптик билим берүү боюнча базалык окуу пландарындагы жалпы эмгек сыйымдуулугунун бөлүштүрүлүшү	22
2-тиркеме. Орто кесиптик билим берүү боюнча базалык окуу пландарындагы милдеттүү дисциплиналардын циклер боюнча бөлүштүрүлүшү жана эмгек сыйымдуулугу	23
3-тиркеме. Базалык окуу планынын дисциплиналарынын каталогу	24

1-БОЛҮМ. ЖАЛПЫ ЖОБОЛОР

060107 Профилактикалык стоматология адистиги боюнча даярдоонун билим берүү стандарты ОшМУнун ректорунун буйругу менен бекитилген.

060107 Профилактикалык стоматология адистиги боюнча билим берүү программасынын билим берүү стандарты орто кесиптик билим берүүнүн талаптарын эске алуу менен ОшМУда иштелип чыгып, бекитилген.

ОшМУда иштелип чыккан билим берүү стандарты (мындан ары – билим берүү стандарты) мамлекеттик билим берүү стандарттарына теңештирилген болуп, орто кесиптик билим берүүнүн талаптарынын бирдиктүү структурасына ээ жана аларга билим берүүнүн биримдигин жана сапатын, кеземелдүү объективдүүлүгүн камсыз кылуу жагынан өз функцияларын аткарууга мүмкүндүк берет, ошондой эле ишке ашырылып жаткан билим берүү программасын өнүктүрүүгө конкреттүү талаптарды белгилейт.

Ушул билим берүү стандарты негизги кесиптик билим берүү программаларын өздөштүрүүнүн шарттары жана натыйжаларына карата талаптар Мамлекеттик орто кесиптик билим берүү стандарттарынын тиешелүү талаптарынан төмөн эмес.

060107 Профилактикалык стоматология адистигинин ББС төмөнкү тараптардын катышуусу менен иштелип чыккан:

Жумушчу топтун төрагасы:

1. Бакиров Нурлан Тажибаевич - Профилактикалык стоматология адистигинин НКББП жетекчиси.

Мүчөлөрү:

I. Медициналык колледждин курамынан:

2. Мамаева Тамара Абдыкадыровна – Стоматологиялык жана хирургиялык дисциплиналар предметтик циклдык комиссиясынын төрайымы.

3. Сайиндинова Бүсанам Абдыкайымовна – Табият таануу жана так илимдер предметтик циклдык комиссиянын окутуучусу.

4. Мурзабекова Саалат Абдимаматовна – Стоматологиялык жана хирургиялык дисциплиналар предметтик циклдык комиссиясынын окутуучусу.

5. Чотурова Уулкыз Абдысатаровна – Медайым ишинин негиздери предметтик циклдык комиссиясынын окутуучусу.

II. Ата мекендик медициналык колледждерден:

6. Каратаев Туратбек Бурканович – Кызыл-Кыя МКнын директордун окуу-тарбия иштери боюнча орун басары.

7. Мамытова Атыргүл Шайлообасовна – Ош МКнин директордун окуу иштери боюнча орун басары.

8. Курстанбаев Актилек – Жалал-Абад МКнын директордун окуу иштери боюнча орун басары.

9. Асаналиева Эльмира Чойбековна – Токмок медициналык колледжинин директору.

10. Абдымаликова Мишура Маннаповна – Ош КӨУнун МКнын стоматологиялык жана хирургиялык дисциплинар ПЦКнын төрайымы.

III. Иш берүүчүлөр:

11. Сейдалиев Акылбек Абылкасымович – Ош облустар аралык стоматологиялык борбору, башкы дарыгердин орун басары.

12. Рахманов Таалайбек Ташбалтаевич – Стоматологиялык клиника "К-дент" жетекчи.

13. Алымканов Сабай Абдрашович – Стоматологиялык клиника "Дентал-С" директор.

14. Алимжан уулу Алтынбек – Кара-Суу шаарына караштуу стоматологиялык поликлиниканын башкы дарыгери.

15. Култаева Луиза Даутовна – Ош шаардык №1-стоматологиялык поликлиникасынын дарылоо иши боюнча директордун орун басары.

IV. Чет өлкөлүк ЖОЖдордун (колледждердин) кызматкерлеринен:

16. Райымбай кызы Гулнара - Казакстан Республикасына караштуу Жети-Суу областынын ден соолукту сактоо башкармалыгынын башчысы;
17. Тажибиева Бухриниса Хайруллаевна - Озбекстан Республикасы, Джалгак обл., Галларал мед. колледжин, кафедра башчы
18. Мамедова Р.Р. - Курек ит., ОБУЗ "КГКБСМГ" дарыгер;
19. Зафарбеков Мухаммадишукур Дилмуралжан огли - Озбекстан Республикасынын Андижан шаарына караштуу "AULIN" медициналык техникумунун директорунун илимий иштери боюнча орун басары;
20. Макашова Мейи Бурганбаевна - Казакстан Республикасы Талдыкоргон жогорку медициналык колледжинин болум башчысы, медициналык айым иши адистигинин магистри, окутуучусу

Ушул Билим берүү стандарты Кыргыз Республикасынын Президентинин 2022-жылдын 18-ноябрындагы № 243 "Кыргыз Республикасынын орто кесиптик билим берүү үюмдарынын потенциалын жана атаандаштыкка жолдомо үлүгүн жогорулатуу боюнча чаралар жөнүндө" Жарлыгына, КРдин Министрлер Кабинетинин 2022-жылдын 21-ноябрындагы №654 "Мамлекеттик орто окуу жайларга өзгөчө статус берүү боюнча Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн айрым чечимдерине өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө", 2024-жылдын 5-февралындагы №45 "Мамлекеттик жогорку окуу жайларга өзгөчө статус берүү боюнча Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн, Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин айрым токтомдоруна өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө" токтомдоруна, 2023-жылдын 11-августунда кабыл алынган "Билим берүү жөнүндө" мыйзамына, 2024-жылдын 8-июлу №371 "Кыргыз Республикасынын бапталгыч, орто жана жогорку кесиптик билим берүүсүнүн мамлекеттик билим берүү стандартынын макетин бекитүү жөнүндө", Кыргыз Республикасында квалификациялардын улуттук системасына, квалификациялардын улуттук алкагына, квалификациялардын Европалык системасына, квалификациялардын тармактык алкактарына, кесиптик стандарттарга таянат, ОшМУнун Уставына жана билим берүү стандарты бекитилген учурда колдонуудагы ченемдик-локалдык документтерине ылайык келет.

Бул билим берүү стандартын иштеп чыгуу, бекитүү жана өзгөртүү тартиби ОшМУда билим берүү стандарттарын иштеп чыгуу, бекитүү жана өзгөртүү жөнүндө жобосу менен жөндөлөт.

2-БӨЛҮМ. КЫСКАРТУУЛАР

- МББС** - мамлекеттик билим берүү стандарты;
- ББС** - билим берүү стандарты;
- ПЦК** – предметтик циклдык комиссия;
- ДМЧА** - ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү адамдар;
- ДПМ** – дарылоо-профилактикалык мекемеси;
- ЖКББ** – жогорку кесиптик билим берүү;
- НКББП** - негизги кесиптик билим берүү программасы;
- ЖКК** - жалпы кесиптик компетенция
- КК** - кесиптик компетенциялар;
- ЖК** - жалпы компетенциялар;
- ОН** - окутуунун натыйжалары;
- ОКББ** - орто кесиптик билим берүү;
- ОУБ** - окуу-усулдук бирикме;
- ОШК** - окутуучу-профессордук курамы;
- ОСКС** - объективдүү структураланган клиникалык сынак
- СИЖМК** - социалдык-инсандык жана жалпы маданий компетенциялар;

TK - тандоо курсу.

STEAM кондүмдөр – илим, шамабап технология, инженерия, искусство, математикалык кондүмдөрлү калыптандыруу.

3-БОЛҮМ. ТЕРМИНДЕР

Орто кесиптик билим берүүнүн аталган өз алдынча иштелип чыккан билим берүү стандартында төмөндөгү термин жана аныктамалар колдонулат.

- **академиялык чыныгылык** – билим берүү программаларын ойлоттуруу жана билим берүү ишмердүүлүгүн жүргүзүүдө, анын ичинде жазуу иштерин аткарууда (тесттер, курсдук иштер, рефераттар, диссертациялар), өз позициясын билдирүүдө жана окуу процессинин катышуучуларынын ортосундагы мамилелерде жүрүм-турум стандарттарын белгилеген баалуулуктардын жана принциптердин жыйындысы.
- **академиялык эркиндик** – студенттердин, мугалимдердин чыгармачылык өнүгүүсү үчүн шарттарды түзүү жана окутуунун инновациялык технологияларын жана методдорун колдонуу максатында тандоо дисциплиналары боюнча билим берүүнүн мазмунун, окутуунун кошумча түрлөрүн жана окуу-тарбия ишин уюштуруу боюнча аларга берилген ыйгарым укуктардын жыйындысы.
- **базалык окуу планы** – багыт же адистик боюнча студентти кесипке даярдоону ишке ашырган толук окуу мезгилиндеги дисциплиналарынын каталогу (мындан ары окуу планы). Окуу планы милдеттүү компонентти камтыйт (базалык жана ЖОЖдук (адистештирилген)), милдеттүү дисциплиналарды жана студенттердин тандоосу боюнча дисциплиналарды окутууга бөлүнгөн кредиттердин санын жонго салат, практиканын мөөнөтүн жана түрлөрүн белгилейт.
- **билим берүүнүн дистанттык формасы** – маалыматтык технологиялардын жардамы менен өз алдынча билим алуу (аралыктан окутуу) формасы.
- **билим берүүнүн онлайн формасы** – реалдуу убакыт ичинде маалыматтык технологиялардын жардамы менен аралыктан (узактан) билим берүү.
- **компетенция** – белгилүү бир тармактын натыйжалуу продуктивдүү ишмердүүлүгү үчүн зарыл болгон, окуучуну (окуп жаткандарды) билим берүүгө даярдоодо, алдын ала берилген социалдык талаптар (ченемдер).
- **кредит** – негизги кесиптик билим берүү программасындагы эмгек сыйымдуулугун ченөөнүн шарттуу өлчөмү.
- **негизги кесиптик билим берүү программасы** – шайкеш келген багытты даярдоо боюнча билим берүү процессин ишке ашыруунун максатын, күтүлүүчү натыйжаларды, мазмунун жана уюштурууну регламенттөөчү, окуу-методикалык документациялардын жыйындысы.
- **окутуунун жыйынтыгы** – негизги билим берүү программасы /модуль боюнча окутуунун жыйынтыгында алынган компетенция.
- **окутуунун кредиттик технологиясы** – кредиттерди топтоо менен студенттин тандоосуна жана дисциплиналарды окуунун ырааттуулугун өз алдынча пландаштырууга негизделген окутуу.
- **өз алдынча иштелип чыккан компетенциялар** – стандартты иштеп чыгуучулар тарабынан киргизилген компетенциялар.
- **семестрдик окуу планы** – белгилүү бир академиялык мезгилде окуу процессин уюштуруу үчүн кызмат кылган окуу планы (анын ичинде семестрде окутуучулардын окутуу ишмердигинин эмгек сыйымдуулугун эсептөө).
- **студенттин жекече окуу планы (СЖОП)** – студенттин семестр үчүн окуу программасын аныктайт, ал семестрге сунушталган окуу дисциплиналарынын негизинде түзүлөт.
- **тандоо дисциплиналары** – социалдык-экономикалык өнүгүүнүн өзгөчөлүктөрүн жана тигил же бул региондун керектөөлөрүн эске алуу менен билим берүү уюмдары тарабынан

- белгиленген кредиттердин алкагында тандоо компонентине киргизилген студенттин жекече даярдыгын чагылдырган окуу дисциплиналары,
- **тармактык билим берүү формасы** – билим берүү программасынын бир нече билим берүү уюмдары тарабынан ишке ашырылышы,
- **учурдагы ченемдик-ички жоболор** – ушул жобону ишен чыгуу учурунда колдонулуп жаткан ченемдик-ички жоболор,
- иштиктүү баарлашуу жана өзүн-өзү уюштуруу (самодисциплина), стандарттык эмес кырдаалда креативдүү жана сынчыл көз караш менен мамиле кылуу,
- **STEAM көндүмдөр** – илим, заманбап технология, инженерия, искусство, маалыматтарды
- колдонуу жана башкаруу.

4-БӨЛҮМ. КОЛДОНУУ ЧӨЙРӨСҮ

4.1. Билим берүү стандартында (мындан ары – билим берүү стандарты – ББС) орто кесиптик билим берүүнүн **060107 Профилактикалык стоматология** адистиги боюнча негизги кесиптик билим берүү программаларын иштеп чыгууга жана ишке ашырууга коюлган талаптардын жыйындысы көрсөтүлөт.

4.2. ББС **060107 Профилактикалык стоматология** адистигинин билим берүү программалары боюнча адисти даярдоонун талаптарын белгилейт жана анын жыйынтыгы менен аталган адистик боюнча **стоматологиялык гигиенист** квалификациясы ыйгарылат.

4.3. **060107 Профилактикалык стоматология** адистиги боюнча билим берүү программасына даярдоодо билим берүү технологияларын ишке ашыруу үчүн өз алдынча иштелип чыккан орто кесиптик билим берүү стандарты НКББПнын курмындагы базалык окуу пландарын, окуу дисциплиналардын, практикалардын жумушчу программаларын жана мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациянын программаларын иштеп чыгууда негиз болуп берет.

4.4. ББСнын негизги колдонуучулары болуп төмөнкүлөр саналат:

- **060107 Профилактикалык стоматология** адистиги боюнча билим берүү программасына даярдоонун негизги билим берүү программаларын иштеп чыгуудагы, иш жүзүнө ашыруудагы жана окутуудагы уюштуруу-методикалык документтердин негизи болот. Ошондой эле орто кесиптик билим берүү программасын өздөштүрүүнүн сапатын баалоо, илимдин, техниканын жана социалдык-экономикалык чөйрөнүн жетишкендиктерин эске алуу менен толуктоо, жаңылоо жана жетишилген окутуунун натыйжаларына системалуу мониторинг жүргүзүү максатында билим берүү уюмунун окутуучу-профессордук курамы;
- **060107 Профилактикалык стоматология** адистиги боюнча билим берүү программасын өздөштүрүүдө окуу иш-аракеттерин натыйжалуу ишке ашыруу үчүн билим берүү уюмунун студенттери;
- өз компетенциясынын чегинде бүтүрүүчүлөрдү даярдоонун сапатына, окуу процессинин уюштурулушуна жооптуу болгон билим берүү уюмунун ректору жана проректорлору, билим берүү уюмунун окуу-усулдук бирикмеси жана анын тиешелүү тармактык комитеттери, факультеттердин декандары, институттардын жана колледждердин директорлору, кафедра башчылары, бөлүм башчылары, ПЦК башчылары жана башкалар;
- билим берүү уюмунун бүтүрүүчүлөрүнүн окуу-жетишкендиктерин, билим сапатын баалоочу экзамендик жана мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациялык комиссиялар;
- бүтүрүүчүлөрдү ишке кабыл алууда адистигин (квалификациясын) аныктоо үчүн кесиптик ишмердүүлүктүн тиешелүү чөйрөсүндөгү иш берүүчүлөр;
- университетти, анын ичинде орто кесиптик билим берүүнү каржылаган уюмдар;
- билим берүү тармагында билим берүү программаларын аккредитациялоону ишке ашыруучу ыйгарым укуктуу уюмдар;

- билим берүү системасындагы мыйзамдуулукту сактоону, көзөмөлдөөнү камсыз кылуучу, орто кесиптик билим берүү тармагындагы сапатты көзөмөлдөөнү ишке ашыруучу аткаруу бийлигинин мамлекеттик органдарынын өкүлдөрү,
- адистиктерди тандоо үчүн абитуриенттер

5-БОЛУМ. БИЛИМ БЕРҮҮ ПРОГРАММАСЫН Өздөштүрүүнүн ченемдик мөөнөтү жана эмгек сыйымдуулугу

5.1. Абитуриенттердин билиминин деңгээлине карата талаптар. Абитуриент ташырууда төмөнкү документтердин бирине ээ болууга тийиш:

- негизги жалпы билими жөнүндө күбөлүккө;
- жалпы орто билими жөнүндө аттестатка;
- орто кесиптик билими жөнүндө дипломго;
- башталгыч кесиптик билими жөнүндө дипломго (негизги же жалпы орто билими тууралуу документи болсо)

5.2. ББСтa ылайык билим берүү программасын ишке ашырууда окутуунун бул чөйрөсүнүн алкагында орто кесиптик билим берүүдө окутуунун күндүзгү формасы ишке ашырылат.

5.3. **060107 Профилактикалык стоматология** адистиги боюнча даярдоодо билим берүү программасынын жалпы эмгек сыйымдуулугу окутуунун формасына, колдонулган билим берүү технологияларына, студенттин жекече окуу планына карабастан 180 кредиттик бирдикти түзөт.

5.4. Күндүзгү окуу үчүн билим берүүнүн нормалдуу окуу мөөнөтү жалпы орто билим берүүнүн базасында ОКБ мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациядан өткөндөн кийин берилүүчү каникулдарды кошо алганда:

- жалпы орто билим берүүнүн базасында – 2 жыл 10 ай;
- негизги жалпы билим берүүнүн базасында билим берүү программасын өздөштүрүүнүн белгиленген ченемдик мөөнөтү 1 (бир) жылга узартылат.

5.5. Студенттин жекече окуу планы боюнча билим берүү мөөнөтүнүн нормалары билим берүү уюмунун академиялык саясатынын жана окуу процессин уюштуруу боюнча ченемдик-актылык документтердин негизинде аныкталат.

5.6. Кредиттик билим берүү технологиясын колдонуу менен окуу процессин уюштурууда ар бир академиялык дисциплинанын көлөмү академиялык кредиттердин бүтүн санын түзөт. 1 академиялык кредит 30 академиялык саатка барабар. Академиялык сааттын узактыгы 45 мүнөт чегинде белгиленет.

5.7. Окуу пландарындагы окуу иштеринин бардык түрлөрүнүн сыйымдуулугу академиялык ECTS кредиттер менен белгиленет. Орто кесиптик билим берүүнүн НКББПнин күндүзгү окуу формасына жылдык эмгек сыйымуулугу 60 кредит жана семестрдеги эмгек сыйымдуулугу 30 кредит.

5.8. Билим берүү уюму тиешелүү профилдеги орто кесиптик билимге же жогорку кесиптик билимге ээ адамдарга мурдагы билимдерин жана окутуунун натыйжаларын таанууну эске алуу менен тездетилген программалар боюнча билим берүү программасын өздөштүрүүгө укук берет. Мурунку өздөштүргөн айрым дисциплиналарды жана же жумуш ордуна окутуунун айрым түрлөрү боюнча окутуунун натыйжаларын толугу менен же жарым-жартылай кайра аттестациялоонун (кайра зачеттоонун) жыйынтыгы менен аныктайт.

5.10. Билим берүү программасы онлайн формада колдонулган учурда практикалардын түрлөрүнө карабастан жана жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациялоо онлайн формада өткөрүүгө (уюштурууга) жол берилбейт. Кырдаал пайда болгон гана учурда жол берилет.

5.11. Орто кесиптик билим берүү программасына интеграцияланган жалпы орто билим берүү программасын ишке ашырууда (11-класстардын программасын) жалпы орто билим жөнүндө документ (аттестат) берилбейт, колледжде окутулган жалпы орто билим жөнүндө баалар орто кесиптик билим берүү жөнүндөгү документке (дипломго) жазылат.

6-БОЛУМ. НЕГИЗГИ КЕСИПТИК БИЛИМ БЕРҮҮ ПРОГРАММАСЫН ИШТЕП ЧЫГУУГА ЖАНА ИШКЕ АШЫРУУГА ТАЛАПТАР

6.1. Билим берүү уюму эмгек рыногунун керектоолорун жеке алуу менен орто кесиптик билим берүүнүн билим берүү программаларын өз алдынча иштеп чыгат. Негизги кесиптик билим берүү программасы адистик боюнча билим берүү стандартынан, Квалификациолардын улуттук алкагынан, квалификациялардын тармактык/сектордук алкактарынан жана кесиптик стандарттардын негизинде иштелип чыгат.

6.2. Орто кесиптик билим берүүнүн **060107 Профилактикалык стоматология адистиги боюнча НКББП**нын окутуу жаятындагы максаты:

- адистиги боюнча даярдоонун бүтүрүүчүгө иштен алган тармагында ийгиликтүү иштөөгө мүмкүнчүлүк берүүчү, анын социалдык мобилдүүлүгүнө жана эмгек рыногындагы туруктуулугун шарттоочу жалпы жана кесиптик компетенцияларга ээ болуусун камсыздоочу гуманитардык, социалдык, экономикалык, математикалык жана табигый илимий билимдердин негизинде даярдоо болуп саналат.

инсанды тарбиялоо жаятындагы максаты:

- билим алуучуларды сылыктыкка, чечкиндүүлүккө, сабырдуулукка, жоопкерчиликке, коммуникация көндүмдөрүнө, өз жумушун берилүү менен аткарууга, гумандуулукка, тыкандыкка тарбиялоо.

кесиптик ишмердүүлүгү жаятындагы максаты:

- саламаттыкты сактоо жана камсыз кылуу, квалификациялуу стоматологиялык жардам көрсөтүү бейтаптардын жашоо сапатын жакшыртуу, калк менен алдын алуу иштерин жүргүзүү, стоматологиялык персоналдын ишин уюштуруу;

- социалдык кызмат көрсөтүүлөр, реабилитация, жардамга муктаж адамдарга кам көрүү.

6.3. Билим берүү уюмунун тиешелүү структуралары илимдин, маданияттын, экономиканын, техниканын, технологиялардын жана социалдык чөйрөнүн өнүгүшүн эске алуу менен НКББПны кыдыктар тараптардын сунуштарына ылайык 3 (үч) жылда бир жолудан кем эмес жаңылайт. Билим берүү программаларын жаңылоо төмөнкүлөрдү камтыйт:

- бүтүрүүчүлөрдү даярдоонун сапатын камсыз кылуу боюнча стратегияны иштеп чыгууну;

- билим берүү программаларына мезгил-мезгили менен мониторинг жүргүзүүнү;

- иш берүүчү менен макулдашылган бүтүрүүчүлөрдүн компетенциясына карата талаптардын негизинде билим алуучулардын билим жана билүү деңгээлдерин, көндүмдөрүн, бүтүрүүчүлөрдүн компетенцияларын баалоонун объективдүү жол-жоболорун иштеп чыгууну;

- педагогикалык курамдын сапатын жана компетенттүүлүгүн камсыз кылууну;

- ишке ашырылып жаткан билим берүү программасын жетиштүү ресурстар менен камсыз кылууну, аларды пайдалануунун натыйжалуулугун көзөмөлдөөнү;

- Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан белгиленген аккредитациялоонун минималдуу талаптары боюнча өзүн-өзү баалоону үгүлтүксүз жүргүзүүнү;

- өзүнүн ишинин натыйжалары, пландары, инновациялары жөнүндө коомчулукка маалымдоону.

6.4 Билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюму төмөнкүлөргө милдеттүү:

- социалдык-маданий чөйрөнү түзүүгө;

- инсанды ар тараптан өнүктүрүү жана социалдаштыруу, билим алуучулардын ден соолугун сактоо үчүн зарыл болгон шарттарды түзүүгө;

- билим берүү процессинин тарбиялык/окуудан тышкаркы компоненттерин өнүктүрүүгө, анын ичинде өз алдынча башкарууну өнүктүрүүгө, билим алуучулардын коомдук уюмдардын, спорттук жана чыгармачылык клубдардын, илимий студенттик коомдордун ишине катышуусуна өбөлгө түзүүгө.

6.5. НКББПнын дисциплиналарынын (модулдардын) топтому жана алардын эмгек сыйымдуулугу билим берүү уюмунун тиешелүү структуралары тарабынан (институт, колледждер) дисциплиналардын ар бир цикли үчүн белгиленген көлөмдө аныкталат. Дисциплиналардын (модулдардын) топтому жана алардын эмгек сыйымдуулугу ар бир багыттын адистиктин өзгөчөлүгүнө жараша ушул стандарттын тиркемелерине ылайык аныкталат.

6.6. НКББПнын дисциплиналарынын ар бир цикли милдеттүү (бизалык) жана тандоо бөлүгүн камтууга тийиш. Тандоо курстары кесиптик цикл үчүн гана сунушталат жана тандоо курстарына дисциплиналардын каталогун билим берүү уюму түзөт.

6.7. Дисциплиналардын милдеттүүлүк даражасы, аларды өздөштүрүүнүн ырааттуулугун жана эмгек сыйымдуулугун "А", "В" жана "С" топторуна бөлүштүрүү билим берүү уюмунун окуу процессин уюштуруу жөнүндөгү жоболоруна жана ушул Макеттин тиркемелерине ылайык уюштурулат.

6.8. Билим берүү уюму билим алуучуларга НКББПнын окуу курстарынын (дисциплиналардын, модулдардын) жеткиликтүү бөлүшүн камсыздоого, киришүү курстарын өткөрүүгө, билим алуучунун жекече окуу траекториясын түзүү үчүн тандоо курстарын жана каалоолорун сурамжылоо аркылуу аныктоого милдеттүү. Билим алуучу билим берүү уюму тарабынан берилүүчү академиялык консультанттын катышуусу менен өзүнүн жекече окуу планын түзөт.

6.9. Билим берүү уюму НКББПны түзүүдө билим алуучуларды укуктары жана милдеттери менен тааныштырууга, билим алуучулар тандап алган дисциплиналар алар үчүн милдеттүү экендигин, ал эми алардын суммалык эмгек сыйымдуулугу окуу планында каралгандан аз болбоого тийиш экендигин түшүндүрүүгө милдеттүү.

6.10. Билим берүү программасын ишке ашырууда билим алуучулардын укуктарына жана милдеттерине карата жалпы талаптар:

- билим алуучулар орто кесиптик билим берүүнүн билим берүү программасынын алкагында билим алуучулардын тандоосу боюнча окуу дисциплиналарын өздөштүрүүгө бөлүнгөн окуу убактысынын көлөмүнүн чегинде конкреттүү дисциплиналарды тандап алууга укуктуу;

- өзүнүн жеке билим берүү траекториясын түзүүдө билим алуучу билим берүү уюмунан дисциплиналарды тандоо жана алардын келечектеги адистикке тийгизген таасири боюнча консультация алууга укуктуу;

- компетенцияларды өнүктүрүү бөлүгүндө билим берүү программасын өздөштүрүүдө натыйжаларга жетишүү максатында билим алуучулар студенттик өз алдынча башкарууну өнүктүрүүгө, коомдук уюмдардын, спорттук жана чыгармачылык клубдардын, илимий студенттик коомдордун ишине катышууга укуктуу;

- билим алуучулар билим берүү уюмунун билим берүү программасында каралган бардык тапшырмаларды белгиленген мөөнөттө аткарууга милдеттүү;

- билим алуучунун окуу жүктөмүнүн көлөмү анын аудиториялык жана аудиториядан тышкаркы (өз алдынча) окуу ишинин бардык түрлөрүн кошкондо жумасына 44-54 сааттан кем эмес белгиленет;

- окуу жүктөмүнүн максималдуу көлөмү жумасына билим берүү уюму тарабынан белгиленет;

- окутуунун күндүзгү формасында адисти даярдоодо аудиториялык сабактардын көлөмү жумасына жалпы көлөмдүн 35%дан кем эмес;

- окуу жылындагы каникул мезгилинин жалпы көлөмү 7-10 жуманы, анын ичинде окуу мөөнөтүнө жараша кыш мезгилинде эки жумадан кем болбоого тийиш.

- Билим берүү программасын ишке ашырууда практикалык, лабораториялык, семинардык сабактарда 1 агымдагы саны 8 студенттен кем эмес болуусу керек.

**7-БӨЛҮМ. 060107 СТОМАТОЛОГИЯЛЫК ГИГИЕНИСТ БИЛИМ БЕРҮҮ
ПРОГРАММАСЫНЫН БҮТҮРҮҮЧҮЛӨРҮНҮН КЕСИПТИК
ИШМЕРДҮҮЛҮГҮНҮН МҮНОҚДОМОСУ**

7.1. 060107 Профилактикалык стоматология багыты боюнча билим берүү программасынын бүтүрүүчүлөрүнүн кесиптик ишмердүүлүгүнүн багыттарына төмөнкүлөр кирет:

- ооз көңдөйүнүн абалын сактоо жана стоматологиялык оорулардын алдын алуу
- калктын ден соолугун сактоо жана квалификациялуу стоматологиялык жардам көрсөтүү аркылуу бейтаптардын жашоо сапатын жакшыртуу
- стоматологиялык ооруларды алдын алуу, дартты аныктоо жана дарылоо
- стоматологиялык санитардык гигиеналык агартуу иштерин жүргүзүү, гигиеналык кабинеттерди уюштуруу, калк арасында карнес оорусун алдын алуу максатында кеңеш берүү

7.2. 060107 Профилактикалык стоматология адистиги боюнча билим берүү программасынын бүтүрүүчүлөрүнүн кесиптик ишмердүүлүгүнүн объекттери болуп төмөнкүлөр саналат:

- мамлекеттик стоматологиялык поликлиникалар;
- жеке менчик стоматологиялык борборлор;
- ооруканадагы стоматологиялык кабинеттер;
- стоматологиялык бормашина;
- сухожаровой шкаф (стерилизатор);
- стоматологиялык инструменттер, шпильдар, жабдуулар.

7.3. 060107 Профилактикалык стоматология адистиги боюнча билим берүү программасынын бүтүрүүчүлөрү стоматологиялык гигиенист квалификациясын ыйгаруу менен окуу тармагында даярдала турган кесиптик ишмердүүлүктүн түрлөрү:

- стоматологиялык ооруларды алдын алуу ишмердиги;
- стоматологиялык ооруларды аныктоо жана дарылоо ишмердиги;
- санитардык агартуу иштерин жүргүзүү ишмердиги;
- стоматологиялык бейтаптардын ден соолугун калыбына келтирүү ишмердиги;
- уюштуруучулук ишмердиги

7.4. 060107 Профилактикалык стоматология адистиги боюнча стоматологиялык гигиенист квалификациясы ыйгарылган адис кесиптик ишмердүүлүктүн түрүнө ылайык, төмөнкү кесиптик милдеттерди чечүүгө даяр:

- дартты аныктоо жана дарылоодогу кесиптик компетенциялар;
- дартты алдын алуу ишмердүүлүндөгү кесиптик компетенциялар;
- санитардык агартуу ишмердүүлүндөгү кесиптик компетенциялар;
- калыбына келтирүү ишмердүүлүндөгү кесиптик компетенциялар;
- уюштуруучулук ишмердүүлүндөгү кесиптик компетенциялар.

Стоматологиялык ооруларды аныктоо жана дарылоо ишмердүүлүгү боюнча:

- стоматологиялык ооруларды аныктоо жана дарылоо ишмердиги;
- тиш ооруларынын (карнес, пульпит, периодонтит) бардык түрлөрүн дарылоо ишмердиги;
- ооз көңдөйүнүн жумшак ткандарынын ооруларын (стоматит, гингивит) дарылоо ишмердиги;
- ченемдик медициналык документтерди даярдоо ишмердиги.

Ооруну алдын алуу ишмердүүлүгү:

- оорулардын пайда болушунун алдын алууга багытталган профилактикалык жана эпидемияга каршы иш-чараларды жүргүзүү;
- бейтаптарга оорунун алдын алуу боюнча кеңеш берүү.

Санитардык-агартуу ишмердүүлүгү:

- сергек жашоо образын калыптандыруу максатында адамдардын, бейтаптардын, медициналык кызматкерлердин арасында санитардык гигиеналык агартуу иштерин жүргүзүү ишмердиги;
- бала-бакчаларда, мектептерде жана балдарга тиш паста жана тиш щеткаларды колдонуу эрежелерин окутуу-үйрөтүү ишмердиги
Калыбына келтирүү ишмердүүлүгү:
- чоңдор, өспүрүмдөр жана балдар арасында ооз коңдооуно санация жүргүзүү;
- калктын ден соолугун калыбына келтирүү максатына кеңеш берүү.
Уюштуруучулук ишмердүүлүгү:
- медициналык мекемелерде жана алардын түзүмдүк бөлүмдөрүндө стоматологиялык жардам көрсөтүүнү уюштуруу;
- бала-бакчаларда, мектептерде жана балдарга тиш паста жана щеткаларды колдонуу эрежелерин окутуу-үйрөтүүнү уюштурат.

8-БОЛУМ. 060107 СТОМАТОЛОГИЯЛЫК ГИГИЕНИСТ БИЛИМ БЕРҮҮ ПРОГРАММАСЫН Өздөштүрүүнүн Жыйынтыктарына Талаптар

8.1. Билим берүү программасын өздөштүрүүнүн натыйжасында бүтүрүүчүдө төмөнкү жалпы компетенциялар (ЖК) калыптанышы керек.

Багыттар	Компетенциялар	Окутуунун натыйжасы (ОН)
Тилдик жана коммуникативдик көндүмдөр	ЖК-1: Эл алдында баяндама жасайт; өз кебинин стилин, түрүн тандайт жана аны баяндайт, өз пикирин жазма-оозски формада туура, так билдирет жана далилдейт, изилдөөнүн жыйынтыктарын кесиптик чөйрөдө кыргыз, орус жана чет тилдеринде алып чыгат.	ОН-1: Үч тилде баарлашат: кыргыз жана орус тилдеринде В2 деңгээлинде, чет тилдердин биринде В1 деңгээлинде кесиптик чөйрөдө кеп ишмердүүлүгүн жүргүзөт.
Улуттук жана жалпы адамзаттык баалуулуктар	ЖК-2: Кесиптик ишмердүүлүгүндө инсандык-жарандык мамилелерди сын көз караш менен талдайт жана баа берет, мамлекетүүлүктүн философиясын, жарандык иденттүүлүктү, патриоттуулукту, жалпы адамзаттык жана улуттук баалуулуктарды өркүндөтүүгө багытталган идеяларды демилгелөөгө жана аткарылышын камсыздоого жөндөмдүү.	ОН-2: Инсандык, улуттук иденттүүлүктү сактоо менен жалпы адамзаттык жана улуттук баалуулуктарды урматтайт, өнүгүүсүнө жана жайылтылышына кам көрө алат, мамлекеттин кызыкчылыктарына жана социалдык чөйрөдө инсандык, жарандык жоопкерчилик мамиледе болот.
Soft skills (жумшак көндүмдөр)	ЖК-3: Жаңы идеяларды генерациялайт жана креативдүү ой жүгүртүү менен тышкы чөйрөдөгү инновацияларга жана күтүүсүз кырдаалдарга ыңгайлана алат, Долбоорлорду уюштуруу жана ишкердик жүргүзүүдө аналитикалык ойлонот жана	ОН-3: Идеяларды жаратууга жана критикалык ой жүгүртүүгө, башка көз караштарды интеграциялоого жана талдоого жөндөмдүү, профессионалдык чөйрөдө аргументтүү жана

	сын көз караш менен аркештен алат	конструктивдүү ойлонот, ишкердик жүргүзүүдө стандарттык эмес кырдаалда өзүн-өзү башкарат, психологиялык туруктуулукту жана ишдоочулук жондомдорду колдоно алат.
STEM көндүмдөр	ЖК-4 Санариптик медиа тексттерди, инфографикаларды, негизги математикалык, инженердик, илимий принциптерди колдоно алат, санариптик жана креативдүү экономиканын ар кандай бизнес чөйрөлөрүндөгү жаңы тенденцияларга ыңгайлана алат.	ОП-4 Заманбап маалыматтык-телекоммуникациялык технологияларды жана математикалык методдорду колдонот, техникалык, санариптик жана креативдүү экономиканын тенденцияларына ийкемдүү мамиле жасайт.

8.2.060107 Профилактикалык стоматология адистиги боюнча билим берүү программасынын бүтүрүүчүсү төмөндөгү жалпы кесиптик компетенциялар (ЖКК) ээ болушу керек

	Жалпы кесиптик компетенциялар
ЖКК-1	Кесиптик милдеттерди натыйжалуу аткарууда, кесиптик жана инсандык өнүгүү үчүн зарыл болгон маалыматтарды издейт, чечмелейт жана колдоно алат.
ЖКК-2	Кесиптик ишмердигинде нормативдик укуктук иш кагаздарды колдоно билет, психологиялык жана этикалык жоопкерчилик менен иштей алат.
ЖКК-3	Нормалдуу жана патологиялык абалдарда ар кандай курактагы адамдын жашоо активдүүлүгүнүн анатомиялык, физиологиялык, өзгөчөлүктөрүн жана көрсөткүчтөрүн билүүгө, микробиологиянын негиздерин, генетикалык жана жугуштуу ооруларды алдын алууда, психологиялык жана дени сак жашоого, өз кесибине жоопкерчилик менен мамиле кылган, үзгүлтүксүз билимин өркүндөтүүгө жөндөмдүү боло алышат.
ЖКК-4	Медициналык латын терминдерин колдонуу менен дары каражаттарды эрежелерине ылайык колдонот.
ЖКК-5	Жашоо коопсузлугу жана медицина катастрофасында, өзгөчө кырдаалда аскердик даяр болуу кесиптик маселелерди чече билүү, чечим кабыл алуу, демилге киргизүү менен жоопкерчиликте иштей алат.
ЖКК-6	Саламаттыкты сактоодо ишкердик менен башкарууну стоматологияда колдоно алат.
ЖКК-7	Дарыларды жазуу, кабыл алуу, сактоо, колдонуу жана бейтаптарга таркатуу эрежелерин стоматологияда колдонот.

8.3. 060107 Профилактикалык стоматология адистиги боюнча стоматологиялык гигиенист ээ болгон бүтүрүүчү кесиптик ишмердүүлүктүн түрүнө төмөндөгүдөй дартты аныктоо жана дарылоодогу кесиптик компетенцияларга (КК) ээ болушу керек:

Дартты аныктоо жана дарылоодогу кесиптик компетенциялар	
КК-1	Стоматологиялык оорулардын келип чыгуу себептерин аныктайт
КК-2	Медициналык документтерин толтурат.
КК-3	Гигиеналык жана профилактикалык каражаттардын колдонуу эрежелерин сактоону, стоматологиялык жабдыктарды, инструменттерди колдонууну билет
КК-4	Пародонт ткандарынын жана ооз көңдөйүнүн гигиенасынын абалын баалайт
КК-5	Бейтаптын жашына жана ден соолугунун абалына жараша ооз көңдөйүнүн гигиеналык каражаттарын тандайт.
Дартты алдын алуу ишмердүүлүдөгү кесиптик компетенциялар	
КК-6	Стоматологиялык оорулардын алдын алат.
КК-7	Стоматологиялык ооруларды алдын алуу максатында бала бакчаларда, мектептерде, окуу жайларда жана үй-бүлөөлөрдө кеңеш берет.
Санитардык агартуу ишмердүүлүдөгү кесиптик компетенциялар	
КК-8	Пациенттерге гигиеналык каражаттарды колдонууну, ооз көңдөйүнүн тазалыгын сактоону үйрөтөт.
КК-9	Калк арасында стоматологиялык ооруларды алдын алуу максатында стоматологиялык санитардык гигиеналык агартуу жумуштарын жүргүзөт
КК-10	Өткөрүлгөн стоматологиялык санитардык гигиеналык агартуу иштеринин жыйынтыгын баалайт.
Калыбына келтирүү ишмердүүлүдөгү кесиптик компетенциялар	
КК-11	Бейтаптын ооз көңдөйүнө кесиптик тазалоо жүргүзөт.
КК-12	Стоматологиялык ооруларды аныктап, тактап, далилдеп, дарылап, бейтаптардын ден соолугун калыбына келтирет.
Уюштуруучулук ишмердүүлүдөгү кесиптик компетенциялар	
КК-13	Калкты эпидемиологиялык-стоматологиялык кароонун жыйынтыгын каттайт
КК-14	Ооз көңдөйүнө кесиптик кароо жүргүзөт, элдин, бейтаптын ден соолугунун абалы жөнүндө маалымат топтойт.
КК-15	Дени сак жашоо образын түзөт.

9-БӨЛҮМ. 060107 ПРОФИЛАКТИКАЛЫК СТОМАТОЛОГИЯ АДИСТИГИНИН БИЛИМ БЕРҮҮ ПРОГРАММАСЫН ИШКЕ АШЫРУУНУН ШАРТТАРЫНА ТАЛАПТАР

9.1. Билим берүү программасын ишке ашырууда кадрларга талаптар

9.1.1. Окуу процессин кадрлар менен камсыздоонун жалпы талаптары:

- билим берүү программасын даярдоонун НКББЦсми ишке ашыруу, базалык билими жогорку стоматологиялык жана/же адистигин аяктаган жана бакалавр, магистр, специалитет адистен төмөн эмес бөлүп улантылган, окутуп жаткан дисциплинасы багытына туура келген жана системалуу түрдө окуу (илимий)-методикалык ишмердүүлүк менен алек болгон педагогикалык кадрлар менен камсыз болушу керек,

- билим берүү программасынан окутуучуларынын жалпы санына карата штаттык окутуучулардын үлүшү 70% дан кем болбошу керек.

9.1.2. Окуу процессин килдрлер менен камсыздоонун билим берүү багытынан өзгөчөлүктөрүнө ылайык талантыра:

- билим берүү программасын ишке ашырган окутуучулардын 25% дан кем эмес бөлүгү өндүрүштөн жана же тиешелүү бир нече секторлордон болушу шарт;
- билим берүү программасын ишке ашырууда ата мекендик жана же чет өлкөлүк алдынкы тажрыйбалуу окутуучулардан (онлайн же офлайн окуу формасын колдонуу менен) окуу жыл ичинде кеминде бир жолу конок лекцияларга тартуу;
- кесиптик циклин окутуучуларынын сапаттык курамын баалоодо 10 жылдан ашык өндүрүштө тажрыйбасы бар кызматкерлер ишке алынат;
- билим берүү программасын ишке ашыруучу профессордук-окутуучулук курам үч жылда бир жолу тиешелүү тармакта өзүнүн кесиптик квалификациясын, ал эми беш жылда бир жолу педагогикалык квалификациясын жогорулатууга тийиш;
- кесиптик дисциплиналарды, өндүрүштө 5 жылдан кем эмес тажрыйбасы бар жогорку билимдүү адис окутууга тийиш.

9.2. Окуу процессинин окуу-усулдук жана маалыматтык камсыздальшына талаптар

9.2.1. Адабияттар фондуна талаптар:

- **060107 Профилактикалык стоматология** адистигинин билим берүү программасын ишке ашырууда ар бир билим алуучунун маалымат базаларына жана билим берүү программасынын дисциплиналарынын толук тизмеги боюнча түзүлгөн китепканалык фонддорго жетүүсү менен камсыз кылынууга тийиш;
- ар бир дисциплина үчүн милдеттүү (негизги) жана кошумча окуу китептери жана методикалык окуу куралдары менен камсыздальшы керек;
- милдеттүү окуу китептеринин жана методикалык куралдары бир студентке 0,5 экземплярдагы ченемге ылайык келиши керек;
- билим берүү уюму окуу процессинде ченемдик-укуктук актылар, локалдык актылар, кесиптик багыттагы мезгилдүү басылмалардын материалдар менен камсыздоого милдеттүү.

9.2.2. Электрондук окууларга талаптар:

Билим берүү уюму билим алуучуларга жеткиликтүү болгон заманбап электрондук китепкана системасы жана электрондук китепкананын платформаларын, окуу-усулдук маалымат базаларын камсыздоого милдеттүү.

Билим алуучулар үчүн заманбап кесиптик маалымат базалары, маалымат сурал-билүү жана издөө системалары жеткиликтүү болууга тийиш.

Электрондук китепкана системасы билим берүү уюмунан тышкары болгондо да интернет желеси аркылуу электрондук окууларды колдонууга шар түзүүсү керек.

Окуу планындагы ар бир дисциплина (модуль) боюнча милдеттүү (негизги) жана кошумча окуу китептеринин электрондук формасы менен камсыздальшы шарт.

9.2.3. Окуу-усулдук материалдардын (комплекстердин) электрондук формаларынын окуу жайдын тиешелүү санариптик платформаларына жайгаштырууга талаптар:

Билим берүү программасындагы ар бир окуу дисциплинасынын окуу-усулдук материалдары (комплекстердин) (теориялык материалдар, практикумдар, силлабус, баалоо каражаттары, ж.б.) окуу процесси башталганга чейин окуу жайдын санариптик (электрондук) платформасына жайгаштырылууга тийиш.

Окуу-усулдук материалдар (комплекстердин) билим алуучуларга бардык учурда жеткиликтүү болуусу керек.

9.3. Окуу процессинин материалдык-техникалык камсыздальшына талаптар

Кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү үчүмүнүн окуу планында каралган лабораториялык, дисциплиналык жана студенттерди практикалык даярдоонун бардык түрүн жүргүзүүнү камсыз кылган, колдонуудагы санитардык жана орто каршы эрежелер менен ченемдерге ылайык келген материалдык-техникалык башка бөлүнү керек. Бир студент үчүн пайдалуу аянт 3м² кем эмес болушу керек.

9.3.1. Атайын кабинеттер (лабораториялык, лингвондук, компьютердик, виртуалдык, мультимедиялык ж.б.)

Кабинеттер:

1. Кыргыз (орус) тили (плакаттар жана стенддер)
2. Коомдук дисциплиналар (плакаттар жана стенддер)
3. Чет тили (плакаттар жана стенддер)
4. Латын тили (плакаттар жана стенддер)
5. Кесиптик ишмердүүлүктөгү санариптик технологиялар.
6. Адамдын анатомиясы жана физиологиясы баштын жана моюндун топографиялык анатомия курсу менен (плакаттар жана стенддер, адамдын скелети жана анын түзүмдүк бөлүмдөрү, муляждар, фантомдор)
7. Кесиптик ишмердүүлүктө укуктук касыздоо (плакаттар жана стенддер)
8. Жашоо-тиричилик коопсуздугу жана медициналык катастрофа.
9. Саламаттыкты сактоо жана калктын саламаттыгы (плакаттар жана стенддер)
10. Кесиптик психология (плакаттар жана стенддер)
11. Биринчи медициналык жардам (плакаттар жана стенддер)
13. Микробиологиянын, вирусологиянын жана иммунологиянын негиздери (плакаттар жана стенддер, көрсөтмө куралдар, микроскоп)
14. Медициналык генетика (плакаттар жана стенддер)
15. Фармакология (плакаттар жана стенддер, дары препараттарынын топтому)
16. Медайым ишинин негиздери инфекциялык коопсуздук менен (плакаттар жана стенддер, нозологиялык бирдиктер боюнча кам көрүү предметтери)
17. Инфекциялык оорулар (плакаттар жана стенддер, муляждар, лабораториялык диагностика үчүн предметтери)
18. Дерматовенерология (плакаттар жана стенддер, муляждар, фантомдор)
19. Компьютердик клас.
20. Окуу-машыгуу борбору:

Бардык клиникалык адистиктер боюнча:

21. Профилактикалык стоматология блогу (плакаттар жана стенддер, медициналык документтер, муляждар, фантомдор, дарыгерге чейинки жардам көрсөтүү үчүн инструменттер топтому, ар кандай манипуляциялар үчүн жабдуулар, жөнөкөй физио процедураларды жүргүзүү үчүн топтом)
22. Стоматологиялык физиотерапия (плакаттар жана стенддер, медициналык кушеткалар, аппараттар: электрофорез, амплипульс, куф, ингаляторлор)
23. Санитардык агартуу (плакаттар жана стенддер)
24. Ооз көңдөйүнүн гигиенасы (плакаттар жана стенддер, муляждар, фантомдор)
25. Клиникалык материал таануу (плакаттар жана стенддер, муляждар, фантомдор)
26. Ортодонтиялык стоматологиянын негиздери (плакаттар жана стенддер, муляждар, фантомдор, ортодонтиялык аппараттар)
27. Стоматологиялык ооруларды алдын алуу (плакаттар жана стенддер, муляждар, фантомдор)
28. Жаш балдар стоматологиясы (плакаттар жана стенддер, муляждар, фантомдор)
29. Хирургиялык стоматологиянын негиздери (плакаттар жана стенддер, муляждар, фантомдор, көрсөтмө куралдар, шпигы)
30. Стоматологиялык рентген (плакаттар жана стенддер, оорунууларга кам көрүүчү предметтер)
31. Терапиялык стоматология (муляждар, фантомдор, стоматологиялык жабдуулар)

32. Спорттук комплекс:

- спорт залы,
- кеңири профилдеги ачык стадион.

33. Залдар:

- китепкана, электрондук китепкана;
- интернет желесине кирүү мүмкүнчүлүгү бар окуу залы;
- электрондук китепкана;
- саатанаттуу чогулуш өткөрчү зал- 1;
- медпункт - 1;
- ашкана - 1.

9.3.2. Өндүрүштүк базада окутуунун шарттары (өндүрүштө окутуу):

Билим берүү уюму милдеттүү түрдө кээ бир кесиптик дисциплиналардын практикалык сабактарын окутууну, өндүрүштүк базада жумуш ордунда окутууну камсыздап берүүсү керек.

НКББПнын тиешелүү кесиптик дисциплиналары боюнча ишканада же уюмда өткөрүлүүчү өндүрүштө окутууну камтыган программаларын иштеп чыгууга жана бекитүүгө тийиш.

Өндүрүштүк ишканада окутуунун элементтери:

Насаатчы, жаш адиске бардык зарыл ыкмаларды жана билимдерди үйрөтөт. Медициналык аппараттар, жабдууларды колдонууну, коопсуздук жана гигиена эрежелерин сактоону, ченемдик укуктук актылар, буйруктар менен иш алып барууну билишет. Бейтаптар менен түз байланышта болот, көзү менен көрүп, колу менен кармап көндүмдөрдү аткарат.

Жумуш ордунда окутуу (дуалдык) болочок стоматологиялык гигиенистерди өндүрүштө иштөөгө даярдайт.

9.4. Билимдердин сапатын баалоого талаптар

9.4.1. Текшерүүнүн түрлөрү:

Билим алуучуларды жана бүтүрүүчүлөрдү даярдоонун сапатын баалоодо төмөндөгүдөй текшерүүнүн түрлөрү болуусу керек:

- учурдагы текшерүү;
- орто аралык текшерүү;
- жыйынтыктоочу аттестациялоо;
- практикалык баалоо;
- жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациялоо.

Билим алуучуларды учурдагы, орто аралык текшерүү билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюму тарабынан белгиленген баалоо системасынын негизинде окуу семестринин ичинде жүргүзүлөт.

9.4.2. Баалоо каражаттар фонду жана баалоонун критерийлери:

Билим алуучулардын жеке жетишкендиктеринин билим берүү программасынын этаптуу же акыркы талаптарына ылайык келүүсүнө учурдагы, аралык жана жыйынтыктоочу аттестациялоо үчүн тигүү тапшырмаларды, текшерүү иштерин, модулдук тесттерди жана ээ болгон компетенциялардын деңгээлин баалоого мүмкүндүк берүүчү практикалык тапшырмаларды камтыган баалоо каражаттарынын базалары жана критерийлери иштелип чыгууга тийиш.

Ар бир дисциплина үчүн текшерүүнүн түрлөрүнө ылайык, баалоо каражаттары жана баалоонун критерийлери окуу процесси башталганга чейин иштелип чыгат жана билим алуучуларга жеткиликтүү болуу үчүн окуу жайдын санарип платформаларына жайгаштырылууга тийиш.

9.5. Практиканы уюштурууга көюлгөн талаптар:

9.5.1. Практика жөнүндө жалпы жоболор:

Билим берүү программаларын окутууда билим алуучулар үчүн өткөрүлүүчү практикалар, адисти даярдоодогу кесиптик компетенцияларды калыптандыруучу окуу процессинин формасы катары каралат. Ар бир билим алуучу билим берүү уюму тарабынан

көрсөтүлгөн практиканын түрлөрүн өтүүгө (аткарууга) милдетүү. Билим берүү уюму өндүрүштүк практиканы кесиптик билим берүүнүн багытына жана адистигине жараша өндүрүштүк мекеме уюмдарына өткөрүлүүсүн камсыздоого тийиш.

9.5.2. Кесиптик орто билим берүүнүн билим берүү программасына даярдоодо практиканын төмөнкү түрлөрү өткөрүлөт:

- Окуу-өндүрүштүк практика
- Баштапкы кесиптик көндүмдөрдү алуу үчүн окуу-өндүрүштүк практикасы;
- Ооз көңдөй гигиенасы боюнча окуу-өндүрүштүк практикасы;
- Адистик кесипи боюнча даярдоо окуу-өндүрүштүк практикасы;
- Стоматологиялык бөлүмдөгү медайым иши боюнча окуу-өндүрүштүк тажрыйба;
- Квалификацияны ыйгаруу алдындагы окуу-өндүрүштүк тажрыйба.

9.5.3. Практиканын түрлөрүнө тилештер:

Колледждеги практикалардын негизги түрлөрүнүн багыттары, адистиктердин окуу пландарына ылайык аныкталат. Алардын негизинери болуп окуу өндүрүштүк жана квалификация ыйгаруу алдындагы практика эсептелинет.

Окуу-өндүрүштүк практикалары:

Баштапкы кесиптик көндүмдөрдү алуу үчүн окуу-өндүрүштүк практикасы
Практиканын бул түрүндө билим алуучулар санитардык-гигиеналык эрежелерди сактоо, жугуусу стандартуу эритмелерди даярдоону, медициналык жабдуулар менен иштөөнү, медициналык мекемелердин иштөө принциптерин үйрөнүүгө милдетүү.

Ооз көңдөй гигиенасы боюнча окуу-өндүрүштүк практикасы

Практиканын бул түрүндө стоматологиялык поликлиникада, стационарда студенттер тиштерди жана ооз көңдөйүн тазалоо, алдын алуу жана дарылоо боюнча практикалык көндүмдөрдү үйрөнүшөт.

Практика учурунда ээ боло турган кесиптик көндүмдөр:

- гигиеналык процедуралар;
- тиштерди туура тазалоо, тиш жиптерин колдонуу жана ооз көңдөйүнүн жалпы гигиенасын сактоо.

Профилактикалык иш чаралар:

- тиш ооруларын алдын алуу боюнча маалымат берүү жана пациенттерге кеңеш берүү;
- стоматологиялык жардам көрсөтүү;
- ооз көңдөйүнүн ооруларын аныктоо жана дарылоо боюнча практикалык көндүмдөрдү үйрөнүү;
- медициналык мекемелерде стерилдүүлүктү камсыз кылуу жана инфекциянын алдын алуу.

Адистик кесипи боюнча даярдоо окуу-өндүрүштүк практикасы:

- кесиптик көндүмдөрүн өнүктүрүү;
- адистигине байланыштуу практикалык иштерди аткарып тажрыйба топтошот;
- эмгек коопсуздугу жана өндүрүштүк эрежелер боюнча билим алышат.

Стоматологиялык бөлүмдөгү медайым иши боюнча окуу-өндүрүштүк тажрыйбасы:

Студенттерге стоматологиялык жардам көрсөтүү, бейтаптарга кам көрүү жана медициналык процедураларды аткаруу боюнча практикалык тажрыйба топтоого мүмкүнчүлүк берет.

Квалификация ыйгаруу алдындагы практика:

Квалификацияны ыйгаруу алдындагы практика окутуунун жыйынтыктоочу этабы болуп эсептелинет жана ал студенттер тарабынан окутуунун теориялык, практикалык программасын толук өздөштүргөндөн кийин адистигине жараша медициналык мекеме уюмдарында теориялык билиминин негизинде алгачкы кесиптик көндүмдөрдү калыптандыруу иш тажрыйбага ээ болуу үчүн медициналык мекеме уюмдарында өткөрүлүүсү керек.

- Стоматологиялык гигиенист квалификациясын ыйгаруу алдындагы практикасы студенттерге зарыл болгон практикалык көндүмдөрдү жана билимдерди алууга мүмкүндүк

берүүчү окутуунун акыркы этабы болуп саналат. Ал көбүнчө теориялык жана практикалык дисциплиналарды өздөштүргөндөн кийин жүргүзүлөт.

Стоматологиялык гигиенист квалификацияга чейинки практикасынын негизги максаттары жана милдеттери:

- Практикалык көндүмдөрдү өздөштүрүү;
- Практикалык тажрыйбага ээ болуу;
- Келечектеги ишке даярдоо;
- Белгилүү бир чөйрөдө көндүмдөрдү практикалоо;
- Коопсуздук.

Билим берүү мекемеси практиканын жогоруда көрсөтүлгөн түрлөрүн жүргүзүү үчүн тарыхт болгон документтерди берүүгө милдеттүү.

9.6. Жыйынтыктоочу аттестация.

Комплексттик жыйынтыктоочу мамлекеттик сынакка талаптар жана эмгек сыйымдуулугунун (кредиттин саны) бөлүштүрүлүшүнө негиздемелер:

Билим алуучуларды жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациялоо толук окуу курсун аяктагандан кийин жүргүзүлүүгө тийиш. Мамлекеттик аттестациялык сынактардын түрлөрү жана аны уюштуруу тартиби бүтүрүүчүлөрдү жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациялоо жүргүзүүнү жөнгө салуучу Кыргыз Республикасынын жана билим берүү уюмунун ченемдик-укуктук актыларына ылайык билим берүү уюму тарабынан аныкталышы керек.

Жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестацияга академиялык карызы жок жана окуу планында каралган окутуунун толук курсун аяктаган бүтүрүүчүгө уруксат берилет.

9.6.1. Комплекстүү жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестацияга талаптар жана академиялык жүктөмдү бөлүштүрүүнүн негиздемеси (кредиттердин саны):

Бүтүрүүчүлөрдү жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациялоо бул адистик боюнча бүтүрүүчүнү даярдоонун минималдуу мазмунуна жана денгээлине карата мамлекеттик талаптардын негизинде теориялык жана практикалык кесиптик даярдыгын баалоону караган адистик боюнча комплекстүү мамлекеттик дисциплиналар аралык экзамен түрүндө өткөрүлүүгө тийиш.

Акыркы мамлекеттик аттестация эки этаптан турушу керек:

- I этап – тестирлөө;

- II этап – объективдүү структураланган клиникалык сынак.

Комплекстүү жыйынтыктоочу мамлекеттик экзамен студенттин билимин, теориялык жана практикалык көндүмдөрүн, клиникалык иш тажрыйбасын баалайт, ошондой эле тесттерге, практикалык көндүмдөрдү жана кырдаалдык тапшырмаларга даярдануу үчүн окуу жүктөмүнүн 3 кредитинен кем эмес болушу керек.

Жыйынтыктоочу баа мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациянын 2 этабынын орточо жыйынтыгы боюнча коюлушу керек.

10-БӨЛҮМ. БИЛИМ БЕРҮҮ ПРОГРАММАСЫНЫН БАЗАЛЫК ОКУУ ПЛАНЫНЫН ҮЛГҮСҮ

Блокто р	Циклдер	Циклдин багыттары	Дисциплиналар	Кредиттердин топторго бөлүнүшү			Саяттард ын бөлүнүшү			1- окуу жыл ы	2- окуу жыл ы	3- окуу жыл ы	4- окуу жыл ы	
				"А"	"В"	"С"	Баары	Аудит.	СОИ	1- окуу жыл ы	2- окуу жыл ы	3- окуу жыл ы	4- окуу жыл ы	
1-блок	1-цикл. Жалпы билим берүү (12 кредит)	Тилдик жана коммуникативдик көндүмдөр	Кыргызский язык											
			Китайский											
			Немецкий											
		Улуттук жана жалпы адамзаттык баалуулуктар	Каталог дисциплин №											
	STEM көндүмдөр	Каталог дисциплин №												
	Дене тарбия													
	2-цикл. Жалпы кесиптик билим берүү	Жалпы кесиптик дисциплиналар												
	3-цикл. Кесиптик билим берүү	Кесиптик дисциплиналар												
2-блок	Практикалар													
3-блок	Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестация													
Билим берүү программасынын жалпы эмгек сыйымдуулугу				180 кредиттен кем эмес										

Эскертүү: Базалык окуу планы ушул үлгүгө ылайык 1-3-тиркемелерди колдонуу менен иштелип чыгат.

Окуу планынын биринчи блогу 3 циклден турат, алар: жалпы билим берүү цикли, жалпы кесиптик билим берүү цикли жана кесиптик билим берүү цикли.

Жалпы билим берүү цикли “Тилдик жана коммуникативди көндүмдөр”, “Улуттук жана жалпы адамзаттык баалуулуктар”, “Soft skills көндүмдөр (жумшак көндүмдөр)”, “STEM көндүмдөр” аталышындагы багыттарга (дисциплиналардын каталогу) бөлүнгөн. Ар бир багытка Этөн кем эмес дисциплина сунушталат жана дисциплиналардын каталогун билим берүү уюму аныктайт. Билим алуучулар багыттарга сунушталган дисциплиналарды өз алдынча тандай алат.

Базалык окуу планынын бардык циклдеги окуу дисциплиналары милдеттүүлүк даражасы жана мазмунун өздөштүрүүнүн ырааттуулугу боюнча «А», «В», «С» топторуна бөлүнөт:

«А» – дисциплиналардын ырааттуулугу сакталган, базалык окуу планда көрсөтүлгөн семестрде жана окууга милдеттүү болгон дисциплиналар.

«В» – дисциплиналардын ырааттуулугу мааниге ээ эмес, милдеттүү окууга тийиш. Билим алуучулар бул топтогу дисциплиналарды көрсөтүлгөн окуу жылдарга өз алдынча каалаган семестрлерде пландаштырып окуйт.

«С» – тобундагы дисциплиналарды каталогдон студент өз каалосу менен тандай алат. Бул топтогу дисциплиналардын семестрлери окуу планында так көрсөтүлүүгө тийиш. «С» тобуна дисциплиналардын каталогу сунушталат жана билим алуучулар ар бир каталогдон бир дисциплинаны гана тандай алат. Бир каталогтогу дисциплиналар тектеш болууга тийиш.

«С» тобу билим алуучулар базалык окуу планынын «А» тобундагы дисциплиналарды тереңдетүүгө, эмгек рыногунун талаптарына жана илимдин-техниканын жетишкендиктер эске алуу менен бүтүрүүчүнүн атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн камсыз кылуу үчүн кошумча компетенцияларга ээ болууга мүмкүндүк берет.

«С» – тобундагы дисциплиналар эмгек рыногунун талаптарына жана илимдин-техниканын жетишкендиктерин эске алуу менен ар бир окуу жылында жаңыланып туруусу мүмкүн.

Орто кесиптик медициналык билим берүү боюнча базалык окуу планынын
жалпы эмгек сыйымдуулугунун бөлүштүрүлүшү

Билим берүү программасынын структурасы		Билим берүү программасынын блокторунун эмгек сыйымдуулугу (кредит)		
		«А»	«В»	«С»
1-блок	Дисциплиналар		104-158 кредит	
	Циклы	Жалпы билим берүү дисциплиналар	12 кредит	
		Кесиптик цикл	92-146 кредит	
		Жалпы кесиптик дисциплиналар	15%-25%	6%-10%
		Кесиптик дисциплиналар	50%-60%	30%-25%
	Дене тарбия		72-120 саат	
2-блок	Практика	20-70 кредит		
3-блок	Жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестация	2-4 кредит		
Билим берүү программасынын жалпы эмгек сыйымдуулугу		180 кредиттен кем эмес		

Орто кесиптик медициналык билим берүү боюнча базалык окуу пландарындагы милдеттүү дисциплиналардын циклдер боюнча бөлүштүрүлүшү жана эмгек сыйымдуулугу

Блокто р	Циклдер	Циклдин багыттары	Дисциплиналар	Кредиттерди н топторго бөлүнүшү			Сааттардын бөлүнүшү			1-окуу жылы		2-окуу жылы		3-окуу жылы		
				"А "	"В "	"С "	Баары	Аудит.	СОИ	1- семестр	2- семестр	3- семестр	4- семестр	5- семестр	6- семестр	
1-блок	1-цикл. Жалпы билим берүү (12 кредит)	Тилдик жана коммуникативдик көндүмдөр			4											
		Улуттук жана жалпы адамзаттык баалуулуктар			4											
		Soft skills көндүмдөр			4											
		STEM көндүмдөр			4											
		Дене тарбия														
	2-цикл. Жалпы кесиптик билим берүү	Жалпы кесиптик дисциплиналар														
3-цикл. Кесиптик билим берүү	Кесиптик дисциплиналар															
2-блок	Практикалар (20-70 кредит)															
3-блок	Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестация (2-6 кредит)															
Билим берүү программасынын жалпы эмгек сыйымдуулугу										180 кредиттен кем эмес						

Базалык окуу планынын дисциплиналарынын каталогу

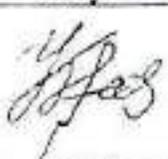
Эскертүү: Жаты билим берүү циклинин "дисциплиналар каталогундагы" дисциплиналар студент тарбынан тандалат.

Каталогдун номери	Каталогдун багыты	Каталогдогу дисциплиналардын аталыштары	Кредиттин көлөмү
Дисциплиналардын 1-каталогу	Тилдик жана коммуникативдик көндүмдөр (чет тилдер)	Англис тили	4
		Кытай тили	
		Корей тили	
		Немец тили	
Дисциплиналардын 2-каталогу	Улуттук жана жалпы адамзаттык баалуулуктар багыты өрү	Ата-мекен тарыхы, улуттук баалуулуктар жана маданият	4
		Адеп жана ыйман	
		Кесиптик чөйрөдөгү экологиялык коопсуздук	
		Манас таануу	
Дисциплиналардын 3-каталогу	Soft skills көндүмдөр	Долбоордук практикум	4
		Критикалык жана дизайндык ой жүгүртүү	
		Медициналык психологиянын негиздери жана кесибке киришүү	
Дисциплиналардын 4-каталогу	STEM көндүмдөр	Тармактык математика	4
		Кесиптик ишмердиктеги санарип технологиялары	

Медициналык колледждин курамынан:

№	Иштеген жери, кызматы	Колу	Аты-жөнү
1	Профилактикалык стоматология адистигинин НКББП жетекчиси		Бакиров Нурлан Тажибасвич
2	Стоматологиялык жана хирургиялык дисциплиналар предметтик циклдык комиссиясынан төрайымы		Мамаева Тамара Абдыкадыровна
3	Табият таануу жана так илимдер предметтик циклдык комиссиянын окутуучусу		Слипиндинова Бусанам Абдыкайымовна
4	Стоматологиялык жана хирургиялык дисциплиналар предметтик циклдык комиссиясынын окутуучусу		Мурзабекова Саадат Абдимаматовна
5	Медийым ишнин негиздери предметтик циклдык комиссиясынын окутуучусу		Чотурова Уулкыз Аблысатаровна

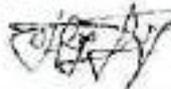
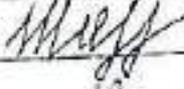
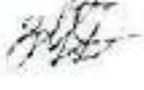
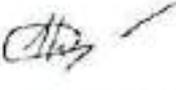
Ата мекендик колледждердин курамынан:

№	Иштеген жери, кызматы	Кошу	Аты-жөнү
1	Каратаев Туратбек Бурканович-Кызыл Кыя медициналык колледжинин директордун окуу-тарбия иштери боюнча орун басары.		Каратаев Туратбек Бурканович
2	Мамытова Атыргүл Шайлообаевна- Ош медициналык колледжинин директорунун окуу иштери боюнча орун басары.		Мамытова Атыргүл Шайлообаевна
3	Куретанбаев Актилек –Жаңыл Абад медициналык колледжинин директордун окуу иштери боюнча орун басары.		Куретанбаев Актилек
4	Асаналиева Эльмира Чойбековна- Токмок медициналык колледжинин директору.		Асаналиева Эльмира Чойбековна
5	Абдымаликова Минура Маннановна- Ош КМУнун медициналык колледжинин стоматологиялык жана хирургиялык дисциплиналар ИЦКсынын тарайымы.		Абдымаликова Минура Маннановна

Иш берүүчүлөр:

№	Иштеген жери, кызматы	Колу	Аты-жөнү
1	Ош облустар аралык стоматологиялык борбору, банкы ирилтердин орун басары		Сейдалиев Акмалбек Абдыкасымович
2	Стоматологиялык клиника "К-дент" Жетекчи		Рахматов Талайбек Тайбалтаевич
3	Стоматологиялык клиника "Дентал-С" директор		Алымканов Сабай Абдрашович
4	Кари-Суу шаарына караштуу стоматологиялык поликлиниканын башкы дарыгери		Алимжан уулу Алтынбек
5	Ош шаардык №1-стоматологиялык поликлиникасынын дарылоо иш бөлүмүнүн директордун орун басары		Кулгаева Даутовна Лунза

Чет-олақлик ЖОЖдорин (коллегияларини) кызматкерлеринин:

№	Иштенган жери, кызматы	Исми	Аты-жону
1	Қазақстан Республикасына карантин Жети-Суу облысынан ден соолық сақтоо башқармалығынын башчысы		Райымбай кызы Гулнара
2	Өзбекстан Республикасы, Джизак обл., Галаэрал мед. колледжин, кафедра башчы		Тожибаева Бахриниса Хайруллаевна
3	Курск ш., ОБУЗ "КГКБСМП" дрыгер		Мамедова Р.Р.
4	Өзбекстан Республикасынын Андижан шарына карантин "AYLIN" медициналык техникумунун директорунун илалий иштери бажыча орун бажары		Зафарбекон Мухаммадишукор Дилмураджан огли
5	Қазақстан Республикасы Тялдықоргон жогорку медициналык колледжинин белум башчысы, медициналык айма нын адистеген маманурун окуту учусу		Макашова Майз Бурганбасана